

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 517/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditsa a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Danielom Tarbajom, Zámocká 28, Stropkov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13Csp/103/2021 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13Csp/103/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **500 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Prešov **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 517/2024-11 z 22. októbra 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní označenom v záhlaví. Sťažovateľka zároveň navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov a priznal jej finančné zadosťučinenie vo výške 4 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sa sťažovateľka žalobou doručenu okresnému súdu 2. augusta 2021 domáha určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru, ako aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia.

3. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu sťažovateľka podala 27. augusta 2024 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V zákonnej 30-dňovej lehote predseda okresného súdu na túto sťažnosť neodpovedal.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Podstatou argumentácie sťažovateľky je námietka, že okresný súd v napadnutom konaní ani do podania ústavnej sťažnosti nerozhodol, pričom k náprave uvedeného stavu nevedla ani sťažnosť na prieťahy v konaní predsedovi okresného súdu. Postupom okresného súdu v napadnutom konaní naďalej dochádza k porušovaniu jej označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru.

5. Okresný súd v napadnutom konaní okrem doručenia žaloby a vyjadrení stranám vo veci po viac ako troch rokoch a dvoch mesiacoch od podania žaloby vec právoplatne nerozhodol. Od posledného písomného podania vo veci (replika sťažovateľky z 5. mája 2022) nevykonal ani žiaden relevantný procesný úkon vo veci samej. Za takýto úkon nemožno považovať podanie z 28. septembra 2022 označené ako „*Upovedomenie o dôvodoch na prerušenie konania*“, v ktorom okresný súd uviedol, že pred rozhodnutím vo veci dospel k záveru, že sú splnené podmienky na konanie o súlade ustanovenia právneho predpisu s ústavou, keďže napriek uplynutiu dvoch rokov súd nevykonal žiadne kroky, či už k meritórnemu rozhodnutiu vo veci, alebo k procesnému rozhodnutiu o prerušení konania.

6. K návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľka uvádza, že v napadnutom konaní vystupuje ako „*obyčajný občan*“, pociťuje „*výrazné stresové vypätie*“, čo vyplýva aj zo skutočnosti, že sa púšťa do sporu s ekonomicky, právne a so spoločensky silnejším protivníkom na účely priniesť benefit aj pre ostatných spotrebiteľov vzhľadom na súdny prieskum formulárovej spotrebiteľskej zmluvy. Nečinnosťou okresného súdu sa zbytočne naťahuje súdne konanie, čo stresové situácie sťažovateľky len stupňuje. Charakter a význam napadnutého konania vyžaduje rýchle rozhodnutie okresného súdu. Sťažovateľka uplatňuje 1 000 eur za každý začatý rok napadnutého konania, čo celkovo predstavuje 4 000 eur.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

7. Podpredseda okresného súdu podaním z 3. decembra 2024 predložil ústavnému súdu vyjadrenie zákonného sudcu vo veci sťažovateľky, na ktoré z hľadiska vecnej stránky odkázal. Vo veci

konajúci zákonný sudca poukázal na nenáležité tvrdenia sťažovateľky, a to že súd nevykonal žiaden relevantný procesný úkon vo veci samej, že za takýto „*nemožno považovať podanie zo dňa 28.9.2022 označené ako upovedomenie o dôvodoch na prerušenie konania*“, resp. že súd „*nevykonal žiadne kroky či už k meritórnemu rozhodnutiu vo veci alebo k procesnému rozhodnutiu o prerušení konania*“. Argumentoval, že „*sťažovateľka ako žalobkyňa podala dňa 2.8.2021 žalobu o určenie, že úver poskytnutý (jej) na základe Zmluvy o poskytnutí spotrebného úveru uzavretej viac ako 12 rokov predtým (dňa 10.3.2009), je bezúročný a bez poplatkov, a v tejto súvislosti zároveň aj žalobu o splnenie povinnosti žalovaného zaplatiť jej sumu 2.731,85 Eur (ako primerané finančné zadostučinenie za jej úspech v tomto konaní), a to s poukazom na ust. § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z. Z. Súd pritom pred rozhodnutím vo veci došiel k záveru, že uvedené ustanovenie je v rozpore s Ústavou SR. Na základe toho súd v zmysle ust. § 162 ods. 2 CSP obligatórne musel a oznámením zo dňa 28.9.2022 aj reálne upovedomil strany so záverom o tom, že ustanovenie § 11 ods. 4 Zák. č. 129/2010 Z. z. je v rozpore s Ústavou SR, a dal im možnosť vyjadriť sa k dôvodom prerušenia konania. Tento úkon tak vo vyššie uvedených súvislostiach treba nepochybne považovať za súčasť povinného procesného postupu súdu, a tým nepochybne aj za relevantný procesný úkon súdu k procesnému rozhodnutiu o prerušení konania. Sťažovateľka pritom na toto oznámenie súdu v stanovenej lehote, a ani neskôr, do dnešného dňa nijako nereagovala*“. V tejto súvislosti nedal za pravdu sťažovateľke, že „*problematiku týkajúcu sa rozhodovania o určení bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľských zmlúv a priznaní primeraného finančného zadostučinenia v spotrebiteľskom práve nemožno hodnotiť ako skutkovo, procesné, ani právne zložité*“. O uvedenom svedčí aj obrana žalovaného.

8. Zákonný sudca následne reagoval na tvrdenia sťažovateľky, že „*ako obyčajný občan pociťuje bezpochyby výrazné stresové vypätie*“. V tejto súvislosti, vychádzajúc zo súdneho registra, poukázal na to, že sťažovateľka sa zúčastnila viacerých samostatných súdnych konaní (viac ako 30), z čoho vyplýva že je v porovnaní s bežným občanom už skúseným účastníkom súdnych konaní. Zároveň neuviedla žiadne indície, ktoré by svedčili o tom, že by uvedená vec mala byť pre ňu mimoriadne významná alebo mala patriť do kategórie tzv. citlivých konaní, na čo v obdobných veciach prihliada aj ústavný súd.

9. V závere navrhuje, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej a neprimeranej nevyhovel, resp. aby konanie o nej prerušil do rozhodnutia ústavného súdu vo veci vedenej ním pod sp. zn. Rvp 3053/2024. Okresný súd totiž uznesením z 29. novembra 2024 napadnuté konanie prerušil do rozhodnutia ústavného súdu o návrhu na začatie konania o súlade § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov s ústavou v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“; konanie je vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 3053/2024).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože došiel

k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny), osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

14. Pri posudzovaní prvého kritéria, a to zložitosti veci, dospel ústavný súd k záveru, že rozhodovanie všeobecných súdov o žalobách v oblasti tzv. spotrebiteľského práva tvorí pomerne rozšírenú a bežne prejednanú agendu všeobecných súdov. Ústavný súd v prerokovanej veci neidentifikoval prvok skutkovej alebo právnej zložitosti veci. V uvedenej veci nejde o zjavne privilegovaný typ konania (napr. úprava práv a povinností k maloletým, veci týkajúce sa osobnej slobody a pod.).

15. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným prietahom.

16. Tretím hodnotiacim kritériom je postup okresného súdu v napadnutom konaní, pri ktorom ústavný súd vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

17. Ústavný súd z predloženého súdneho spisu ustálil, že sťažovateľka podala okresnému súdu žalobu 2. augusta 2021. Následne bol okresný súd vo veci do februára 2022 nečinný (pol roka) a až v období od februára do mája 2022 zabezpečoval vyjadrenia protistrán. Uvedenú aktivitu zavŕšilo doručenie vyjadrenia sťažovateľky 9. mája 2022. Okresný súd bol opätovne nečinný až do 27. septembra 2022, keď upovedomil strany, že dospel k záveru, že sú splnené podmienky

na konanie o súlade § 11 ods. 4 zákona o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom od 1. januára 2018 s ústavou. Stranám sporu dal možnosť sa v súdom uloženej lehote k dôvodom prerušenia napadnutého konania vyjadriť, avšak ani jedna zo sporových strán túto možnosť nevyužila. Následne bol okresný súd nečinný prakticky 2 roky, keď až 29. novembra 2024 prerušil napadnuté konanie podľa § 162 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku do rozhodnutia ústavného súdu o jeho návrhu na začatie konanie o súlade právnych predpisov s ústavou (vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 3053/2024). Napadnuté konanie do prerušenia konania trvalo 3 roky a 3 mesiace, avšak z tejto celkovej dĺžky konania bol okresný súd nečinný 2 a pol roka. Uvedenú nečinnosť okresného súdu nie je možné ospravedlniť skutočnosťou, že v čase rozhodovania ústavného súdu je už napadnuté konanie prerušené, čo aktuálne bráni okresnému súdu v ďalšom postupe v napadnutom konaní. Okresnému súdu viac ako dva roky nič nebránilo vo vydaní rozhodnutia o prerušení napadnutého konania a predložení návrhu ústavnému súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov s ústavou.

18. Na podklade uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postup okresného súdu v období od podania žaloby do prerušenia napadnutého konania, ktoré sťažovateľka namietala (k prerušeniu konania došlo až v čase rozhodovania o ústavnej sťažnosti) a ktoré bolo predmetom ústavnoprávneho prieskumu, bol nesústreďený a neefektívny a celková nečinnosť okresného súdu trvala 2 a pol roka. Okresný súd nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky ako žalobkyne v napadnutom konaní. Predovšetkým nečinnosťou okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a jej právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku nálezu.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

19. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

20. V čase rozhodovania ústavného súdu o namietanom porušení práv sťažovateľky je napadnuté konanie vedené okresným súdom prerušené, čo bráni okresnému súdu v jeho ďalšom postupe. Prípadný výrok ústavného súdu prikazujúci okresnému súdu postupovať v posudzovanom konaní bez prieťahov by bol preto neadekvátny súčasnému stavu uvedeného konania a taktiež nevykonateľný. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd požiadavke sťažovateľky, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov, nevyhovet (bod 4 výroku nálezu).

21. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany základného práva v prípadoch, v ktorých k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia (IV. ÚS 210/04). Tak to je aj v tomto prípade, v ktorom jediným faktorom pri zistení porušenia ústavných práv sťažovateľky bola nečinnosť okresného súdu. Sťažovateľka počas troch rokov neurgovala rozhodnutie vo veci, nepožadovala informácie o stave konania, nereagovala na upovedomenie o možnosti prerušenia konania. Ústavnú sťažnosť podala jeden mesiac po podaní

sťažnosti predsedovi okresného súdu. Uvedené do značnej miery spochybňuje reálnosť ňou deklarovaných negatívnych pocitov neistoty z dlhotrvajúceho rozhodovania v jej veci. Vychádzajúc z dôvodov uvádzaných sťažovateľkou, s prihliadnutím na charakter konania, jeho význam pre sťažovateľku a skutočnosť, že okresný súd bez meritórneho rozhodnutia až po viac ako dvoch rokoch od upovedomenia sporových strán pristúpil k prerušeniu konania (v dôsledku čoho právna neistota sťažovateľky naďalej trvá), dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané aj priznanie finančného zadost'učinenia sťažovateľke v sume 500 eur (bod 2 výroku nálezu; návrhu na priznanie vyššej sumy nevyhovelo výrokom 4 nálezu).

VI. Trovy konania

22. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia.

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľke v rozsahu za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2024 predstavuje sumu 343,25 eur a režijný paušál v roku 2024 sumu 13,73 eur. Ústavný súd teda sťažovateľke priznal náhradu za dva úkony právnej služby zvýšenú o 20 % daň z pridanej hodnoty, celkovo teda vo výške 856,75 eur (bod 3 výroku nálezu).

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

25. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu